

Analyse Vlaams Regeerakkoord 2009-2014 Flankerend Onderwijsbeleid

Bevoegd minister: Pascal Smet

Kabinet: Koen Pelleriaux (kabinetschef onderwijs), Mieke Vermeiren (adjunct-kabinetschef onderwijs), Gert Callauw (kabinetssecretaris), Veerle de Jong (woordvoester)

VVSG-stafmedewerker: Marleen De Vry

1. Het regeerakkoord

Onderwijsbeleid en flankerend onderwijsbeleid zijn als "Doorbraak 1, de lerende Vlaming" (p. 22-28) prominent aanwezig in het Vlaamse regeerakkoord. Daarnaast vinden we ook relevante passages in hoofdstuk III, een warme samenleving (p. 60-72). In de inleiding (p.6-7) worden de belangrijkste beleidsdoelstellingen voorgesteld. De verdere tekst geeft meer details. We stippen aan of citeren:

Inleiding (p. 6-7)

Concrete doelstellingen

- streven naar persoonlijkheidsontwikkeling met kansen voor elk talent
- valorisatie van competenties
- moderne infrastructuur
- levenslang leren
- brede bruggen met de sociaal-economische omgeving
- continuïteit van het gelijkkansenbeleid
- kennis van het Nederlands in functie van inburgering en gelijke kansen
- "sociale integratie als een balans van respect voor de eigen identiteit en een erkenning van de samenleving waarin men leeft"

M.b.t. een "vraaggericht competentiebeleid" (p. 11-12) noteren we:

- elke jongere aan een startkwalificatie helpen
- het werkplekleren in alle vormen stimuleren, ook in het opleidingsaanbod en via de individuele beroepsopleiding in de onderneming (IBO)

Hoofdstuk II, Doorbraak 1 - De lerende Vlaming (p.22-28)

Uit de toelichting bij "de lerende Vlaming" destilleren we drie algemene en één zeer concrete doelstelling:

- alle mensen hun leven lang kansen geven om hun talenten te ontplooiën
- het gelijkkansenbeleid als instrument inzetten om de diversiteit in de samenleving tot rijkdom te maken
- door meer aandacht voor 'leren kiezen' en werkplekleren een beter gekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs genereren

- de ongekwalficeerde uitstroom uit het secundair onderwijs terugbrengen tot onder de 12% en bij voorkeur onder de 10% tegen het eind van de legislatuur

Vervolgens komen als relevante specifieke beleidsaccenten aan de orde:

Dynamisch netwerkwonderwijs (p.22) met tien direct op het flankerend onderwijsbeleid van toepassing zijnde doelstellingen.

- met een stimulerend beleid de school uitbouwen tot een brede leefschoon, ingebed in de buurt en in het sociaaleconomische weefsel; van daaruit nauw samenwerken met de samenleving, het verenigingsleven, de bedrijven, de social profit en de overheidsinstellingen
- "Het lokaal flankerend onderwijsbeleid moet hier volledig zijn rol spelen en verder gestimuleerd worden, ook in kleinere gemeenten. Hiervoor moet het nodige budget voorzien worden."
- lessen trekken uit de proeftuinen (o.a. brede school, time-out), wat moet leiden tot het wegnemen van belemmeringen in de regelgeving
- een duidelijkere afbakening maken tussen enerzijds de rol van de lokale overheid als inrichter van onderwijs en anderzijds als uitvoerder van flankerend onderwijsbeleid.
- afstemming creëren tussen de taken van het LOP en die van de gemeenten
- leren in realistische situaties plaatsen door het versterken van werkpleklernen. De verplichte stage brengt leerlingen in het arbeidsmarktgericht onderwijs al vroeg in contact met de wereld van werken en ondernemen.
- "Een brede school is een actief netwerk van organisaties uit verschillende sectoren rondom een of meer scholen die een bondgenootschap vormen voor een gemeenschappelijk doel: de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren, op school en in de vrije tijd. Deze netwerken bieden kansen voor een zinvolle invulling van de buitenschoolse opvang."
- de naadloze overgang van de kinderopvang naar de school hierdoor stimuleren
- de participatie van alle leerlingen aan het sociale en culturele leven via de uitbouw van een brede school verhogen
- breed gebruik van het schoolgebouw mogelijk maken als schakel tussen de school en haar netwerk. In eerste instantie is hier het lokaal overleg belangrijk. De Vlaamse overheid onderzoekt de mogelijkheden van een collectieve verzekering.

Uit de volgende thematische deeltjes selecteren we als voor het flankerend beleid relevante doelstellingen:

Voldoende en degelijke infrastructuur

-herhaling van de extra inhaalbeweging die voor de schoolinfrastructuur is ingezet om schoolgebouwen versneld te vernieuwen of te vervangen

Meer kleuterparticipatie, kleinere groepen

-maximale kleuterparticipatie, vooral voor kinderen uit arme of anderstalige gezinnen, onder andere door "versterkte samenwerking met Kind en Gezin, dat kan signaleren en sensibiliseren".

Hogere participatie aan het levenslang leren

- elke Vlaming een lerende Vlaming; eventuele drempels tot levenslang leren wegnemen; EVC's honoreren in elk leertraject
- het huidige strategisch plan 'geletterdheid verhogen' evalueren en, waar nodig, bijsturen. Daarbij voorzien in innovatieve strategieën over de betrokken beleidsdomeinen (onderwijs, werk, welzijn, cultuur, landbouw en bestuurlijke aangelegenheden) heen.

Kwaliteitsvolle culturele vorming en een modern deeltijds kunstonderwijs

-hervorming DKO met het oog op ruime cultuurparticipatie en met bijzondere aandacht voor een actief gelijkekansenbeleid

Omgaan met gelijke kansen en diversiteit

- verbetering organisatie leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs
- voldoende dekkend aanbod NT2 voor ouders van niet-Nederlandstalige kinderen in of dicht bij de school
- automatische toekenning school- en studietoelagen
- evaluatie van de nieuwe financiering van het leerplichtonderwijs en de maximumfactuur; beperking school- en studiekosten door initiatieven kostenbeheersing en gerichte investeringen
- decretaal kader voor aanmeldingsprocedures voor de inschrijving met optie op goede sociale mix
- betere afstemming en samenwerking met initiatieven in de beleidsdomeinen werk, welzijn, volksgezondheid en gezin

Schoolloopbaanbegeleiding en betere afstemming op de arbeidsmarkt

- begeleiding en oriëntering van volwassen cursisten in het levenslang leren.
- evaluatie met oog op structurele verankering van de time-outprogramma's
- verdere uitvoering en versterking van het spijbelactieplan
- duurzame samenwerking tussen de beleidsdomeinen werk en onderwijs in het kader van het decreet betreffende de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- verderzetting van het sectorconvenantenbeleid met oog op duurzame afspraken tussen de onderwijsactoren en de betrokken sectoractoren.

Raakvlakken uit Hoofdstuk III - Inzetten op een warme samenleving (p.60-72) - Het flankerend onderwijsbeleid is als partner betrokken bij de volgende sectorale beleidsopties:

Kinderopvang (p.63)

"We reorganiseren de opvang en vrijetijds mogelijkheden van schoolgaande kinderen voor en na de schooluren en op vakantiedagen in nauw overleg met

die partners voor wie dit een gezamenlijke opdracht is: scholen, gemeenten, jeugdwerk, speelpleinwerking, sport, socio-cultureel werk en welzijn. Het lokale bestuur voert de regie voor de verdere uitbouw en coördinatie van deze kwaliteitsvolle opvang.”

Gezins- en opvoedingsondersteuning (p.63)

Nieuw is hier de specifieke aandacht voor kansarme gezinnen met jonge kinderen.

Cultuur, jeugd, sport (p.69-72)

Voor de sectoren cultuur, jeugd en sport wordt meermaals expliciet verwezen naar samenwerking met het (flankerend) onderwijsbeleid

Net als bij vele aspecten van het onderwijsbeleid staan bij een breed cultuur-, sport-, vrijetijds- en jeugdbeleid “maatschappelijk engagement, participatie, interculturaliteit en sociale cohesie centraal”. (p.69) Dit komt neer op het “wegwerken van participatiedrempels voor cultuur, jeugd en sport, met bijzondere aandacht voor kansengroepen”.

Cultuur (p.69)

- aandacht in onderwijs, amateurkunsten, het sociaal-cultureel werk en de kunsten- en erfgoedorganisaties voor cultuureducatie en voor toeleiding van doelgroepen tot een actieve cultuurbeleving (= verhoging van culturele competenties). De beleidsdomeinen Onderwijs, CJSM en Welzijn sluiten daartoe een overeenkomst voor de concretisering van gezamenlijke en respectieve inspanningen.
- valorisering van niet-formeel leren door de erkenning van elders verworven competenties en kwalificaties en afstemming met de initiatieven binnen onderwijs, werk en over alle beleidsdomeinen heen en met de Europese initiatieven ter zake.

Jeugd (p.71)

- “Via de weg van de cultuureducatie in onderwijs, sociaal-cultureel werk voor kinderen en volwassenen en kunsten willen we alle kinderen en jongeren bereiken en hen stimuleren in hun culturele beleving.
- Binnen het jeugdwerk en het bredere vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren wil de Vlaamse Regering meer en nieuwe aandacht besteden aan de verenigingen en programma’s die de actieve kunstbeoefening op een laagdrempelige, speelse wijze introduceren en begeleiden. Daarbij verwijst ze zowel naar de wat weggedeede jeugd(muziek)ateliers als naar een concrete invulling van het concept brede school en een aanvulling op het bestaande Deeltijds Kunstonderwijs.”

Sport (p.72)

“De algemene gezondheid van onze kinderen en jongeren moet worden verbeterd. Er wordt meer ingezet op sportbeleving en bewegingsopvoeding binnen het onderwijs. Ook buitenschoolse sportactiviteiten worden aangemoedigd. Het decreet Lokaal Sportbeleid en het decreet Flankerend Onderwijsbeleid vervullen daarbij een cruciale rol.”

2. Analyse en evaluatie

-De wil om het gelijkekansenbeleid verder te zetten is prominent aanwezig. Het talent van elke "lerende Vlaming" telt immers. Daarbij staat één ambitieuze doelstelling voorop: het aandeel jongeren dat ongekwalificeerd uitstroomt, terugbrengen tot onder de 12%, liefst zelfs onder de 10%. Daartoe krijgen leren kiezen en werkplekleren in deze legislatuur veel aandacht. Een kwaliteitsvolle stage werkt motiverend en voorkomt spijbelen en schooluitval. De Vlaamse gemeenten zijn bereid hieraan hun bijdrage te leveren.

-Veel wordt eveneens verwacht van "dynamisch netwerkonderwijs", met name van de "brede leefschool", ingebed in de buurt en het sociaaleconomisch weefsel. (p.6 en p.22) "Het lokaal, flankerend onderwijsbeleid moet hier volledig zijn rol spelen en verder gestimuleerd worden, ook in kleinere gemeenten. Hiervoor moet het nodige budget voorzien worden", zo stelt het regeerakkoord. De VVSG-vraag naar een aanmoedigingsbeleid voor alle steden en gemeenten wordt hiermee gehonoreerd. Helaas is nog niet duidelijk met welke beleidsinstrumenten en met welke middelen dat zal geschieden. Eenzelfde bedenking bij de "brede leefschool": een inspirerend project, maar waarmee dit zal worden verwezenlijkt, blijft een open vraag.

-Brede school wordt in een adem genoemd met de "zinnvolle invulling van de buitenschoolse opvang" en met de "naadloze overgang van de kinderopvang naar de school". Lovenswaardig principes, ook hier, maar qua engagementen van de Vlaamse overheid blijven de betrokken partijen op hun honger. De voornemens rond de kinderopvang op p. 63 bieden evenmin soelaas. Hier worden enkel de partners voor het lokaal overleg buitenschoolse kinderopvang opgesomd: scholen, gemeenten, jeugdwerk, speelpleinwerking, sport, sociocultureel werk en welzijn. "Het lokale bestuur voert de regie voor de verdere kwaliteitsvolle uitbouw en de coördinatie ervan." Het principe van de regie op lokaal niveau lijkt m.a.w. verworven. Over de door de VVSG bepleite bijbehorende overdracht van middelen helaas echter geen woord. Evenmin over het VVSG-voorstel uit de sector buitenschoolse opvang om bij de geplande vernieuwing van de onderwijsinfrastructuur systematisch ruimte te voorzien voor de kinderopvang.

- Het breed gebruik van schoolgebouwen kan worden vergemakkelijkt door een aangepaste verzekeringssysteem. De Vlaamse gemeenten juichen dit toe.

- Een extra inhaalbeweging schoolinfrastructuur wordt gezien als opdracht voor de Vlaamse overheid. De VVSG is hierover tevreden omdat het duidelijkheid creëert m.b.t. de problematiek van het beleidsinstrument "andere voordelen". Voor de vernieuwing van schoolinfrastructuur dienen de scholen aan te kloppen bij het Vlaamse niveau en niet elders.

-Wat de bevordering van kleuterparticipatie betreft, staan de Vlaamse gemeenten positief tegenover een samenwerking met Kind en Gezin.

-Automatische toekenning van school- en studietoelagen is een goede zaak.

-Plannen om de drempels tot levenslang leren te slechten, EVC's te honoreren in het kader van de Vlaamse Kwalificatiestructuur, het sectorconvenanten-beleid verder te zetten, NT2 behoeftendekkend aan te bieden en het strategisch plan 'geletterdheid' te evalueren, worden positief onthaald.

-De Vlaamse gemeenten zijn vragende partij voor overleg over het actief gelijkheidsbeleid dat van de DKO's wordt verwacht, over de toekomstige aanmeldingsprocedures met optie op 'goede sociale mix', over de toekomst van time-outprogramma's en het spijbelactieplan.

-“Cultuurbeleid, maar ook jeugd- en sportbeleid geven vorm en inhoud aan de gemeenschap (sociale ontplooiing) en aan het individu (zelfontplooiing).” (p.60) Dat doet ook het onderwijsbeleid, zeker waar het de kansengroepen betreft. Het gelijkheidsbeleid in het onderwijs en het participatiebeleid in de vrijetijdssectoren zijn m.a.w. complementair, in het bijzonder om kansarme leerlingen de impulsen en de culturele bagage te bieden die ze anders ontberen. Lokaal onderwijs- en cultuur-, jeugd- en sportbeleid zijn natuurlijke partners en nauwe samenwerking wordt op diverse plaatsen in het regeerakkoord dan ook als evidentie naar voor geschoven. “De beleidsdomeinen Onderwijs, CJSM en Welzijn dienen een overeenkomst te sluiten voor de concretisering van gezamenlijke en respectieve inspanningen. (p.69) “Participatiedrempels voor cultuur, jeugd en sport werken we verder weg,” luidt het. (p.69) Het decreet Lokaal Sportbeleid en het decreet Flankerend Onderwijsbeleid vervullen daarbij een cruciale rol.(p.72) De repercussies van de nieuwe financiering van het leerplichtonderwijs en de maximumfactuur zullen worden geëvalueerd (p.26). De suggestie van de VVSG om structureel samen te werken met het lokale jeugd-, sport- en cultuurbeleid en om een sociaal participatiegericht beleid uit te werken op lokaal niveau, aanvullend aan het kostenbeheersend beleid van de scholen is dus niet in dovemansoren gevallen. Een en ander dient in de toekomst een vast aandachtspunt te zijn in de beleidsplannen van de genoemde sectoren. Tenslotte wordt ook voor de erkenning van elders, o.m. via het verenigingsleven, verworven competenties verder samengewerkt.

3. Aandachtspunten voor overleg

-(p.22) “Het lokaal, flankerend onderwijsbeleid moet verder gestimuleerd worden, ook in kleinere gemeenten. Hiervoor moet het nodige budget voorzien worden”, zo stelt het regeerakkoord. De Vlaamse gemeenten gaan ervan uit dat het uitbouwen van de regiefunctie voorwerp van subsidie moet kunnen zijn en dat goede projecten van centrum- en niet-centrumsteden een beroep moeten kunnen doen op projectsubsidies.

-De VVSG wenst duidelijkheid over de aard van de in te zetten beleidsinstrumenten. Als scholen de keuze krijgen tussen een “voordeel” of een

engagement, is de afweging snel gemaakt. Ze stellen zich eerder op als consument dan als partner. Een faciliterende regie veronderstelt echter partners, met wie een draagvlak voor duurzaam beleid wordt gecreëerd.

-Als bijzonder aandachtspunt zijn de Vlaamse gemeenten bereid om in te gaan op het verzoek van de Vlaamse overheid om "te komen tot een duidelijker afbakening tussen de rol van de lokale overheid als inrichter van onderwijs en anderzijds als uitvoerder van flankerend onderwijsbeleid" en om "tot afstemming te komen tussen de taken van het LOP en die van de gemeenten."

-De Vlaamse gemeenten wensen actief betrokken te worden bij het overleg over het participatie- en gelijkekansenbeleid dat van de DKO's wordt verwacht, over de aanmeldingsprocedures voor inschrijving in scholen met optie op 'goede sociale mix' die in het vooruitzicht worden gesteld en over de toekomst van time-outprogramma's en het spijbelactieplan.

-M.b.t. de noodzakelijke kwalitatieve buitenschoolse kinderopvang blijven de Vlaamse gemeenten de overdracht vragen van voldoende middelen van de centrale overheid om deze buitenschoolse opvang, al of niet in scholen, op maat van het lokaal bestuur te organiseren. Bij de vernieuwing van de schoolinfrastructuur moet een extra plek worden voorzien voor deze opvang.

-M.b.t. de cultuureducatie en het lokaal jeugd- en sportbeleid is de vraag wat de impact is van maximumfactuur in het basisonderwijs en de plannen tot kostenbeheersing in het secundair onderwijs. Afspraken over (kern)taken en lastenverdeling zijn in dat kader zeer wenselijk.

-Daarnaast is er het streven naar kansenvallen voor kansarme gezinnen in het kader van het participatiedecreet. Gaat de voorkeur naar diverse sectorale vallen of verdient een geïntegreerd systeem met breed gebruik in de vrijetijdssectoren, het onderwijs (een- en meerdaagse schooluitstappen) en diensten van het OCMW (b.v. sociaal restaurant) de voorkeur? Een en ander dient opgenomen te worden in de overeenkomst die van de beleidsdomeinen Onderwijs, CJSM en Welzijn wordt verwacht, bij wijze van "concretisering van gezamenlijke en respectieve inspanningen."

-In hetzelfde kader dient naar duidelijkheid te worden gestreefd m.b.t. de organisatorische criteria voor een erkenning als "brede school".

-Op het terrein van het leerlingenvervoer, tenslotte, waren de Vlaamse gemeenten zeer te spreken over de ombuiging van het Vlaamse beleid in de richting van een duurzaam mobiliteitsbeleid. Zij vroegen om dit nieuwe beleid alle kansen en voldoende middelen te geven. Het regeerakkoord verzuimt echter om op dit beleidsthema in te gaan. Het bevat enkel een passage over het vervoer van BUSO-leerlingen (p.25).